

Aanvulling Gemerts Woordenboek

In 2021 heb ik het bekende sprookje 'Hans en Grietje' van de Gebroeders Grimm (in de vertaling van Nico Rost in Deel I van Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen) vertaald in het Gimmers, waarbij ik me enigszins heb laten beïnvloeden door een Brabantse versie.

Ik deed dat om ontbrekende woorden in mijn Gemerts Woordenboek van 2017 te achterhalen. Bij het zoeken naar de woordenschat voor dat woordenboek ontdekte ik dat mijn talrijke zegslieden vooral zeer afwijkende woorden aandroegen, waarvan ze dachten dat ik die niet zou hebben in mijn verzameling. Bovendien wist ik dat ik om gezinstaal of ideoleect te voorkomen, woorden moest vermijden die alleen mijn familie en ik kenden. Sprookjes hebben het voordeel dat ze in eenvoudige volkstaal overgeleverd worden (en later opgeschreven). De kans is dus groot dat je ook eenvoudige woorden tegenkomt die ook in het Gemerts dialect voorkomen en dus ook thuishoren in een Gemerts Woordenboek. Hieronder de resultaten voor *Hans en Grietje*. De voorbeeldzinnen bij de woorden zijn zo algemeen mogelijk gehouden en niet noodzakelijk letterlijk uit het sprookje. De resultaten vanuit andere sprookjes volgen nog. Mijn dank aan Harry Slits voor zijn medewerking.

flikker³

v ev/geen mv: lor, zier. *Gín flikker*: niets. *Haj duu d'n állengen dág gín flikker*: hij doet de hele dag geen lor. *Gaj wít ok gín aën flikker*: jij weet ook helemaal niets.

fóntejn

m ev/mv -e: verkl -tje: **1.** (imkerij:) voederbak. **2.** fontein. 't *Wáttér in 't fóntejntje waor nòg kaaw*.

gisterenaovend

bw van tijd: gisteravond. *Die stèèm klónk haël anders as gisterenaovend*.

gisteremèerge

bw van tijd: gistermorgen. *Gisteremèerge héb ik 'm nòg gezien*.

kiepevlís

o ev/geen mv: kippenvlees. *Ze aëte dik kiepevlís*: ze eten vaak kippenvlees.

klapkougum

m ev/geen mv: klapkauwgum. *De vloewr zaot vól mī klapkougum geplèkt*.

kwattareep

v ev/mv -e: chocoladereep. *Van de Éngelse sóldao-te kríg oew meekírres kwattareepe*: van de Engelse soldaten kregen we soms chocoladerepen.

lòllie

m ev/mv -s verkl -ke: lolly. *De joong zaoten al-lemol án 'ne lòllie te lèkke*: de kinderen zaten allemaal aan een lolly te likken.

ónderdeur

v ev/mv -dürre verkl -dürke: benedenste gedeelte van een deur die in twee gedeelten is verdeeld, vooral in oude boerenwoningen. *Háns, 't bruurke van Grietjes, mákte de ónderdeur oopen en sloop no baojte*.

ónderdūr

bw van plaats: onderdoor. *D'n draod hóng te líg èn haj kós 'r nie ónderdūr.* Ook fig. *Haj góng 'r án ónderdūr.*

ópkómme

ww onoverg (vormen, zie kómme, is ópgekómme): opkomen (van de zon, maan). *De zoon kómt al vruug óp.* *As daolek de maon ópkómt, dan zal oew de wég wél trugvinge.*

slaop

m ev/geen mv verkl slúpke. *Èn toew viejle ze wír in slaop.*

snoeppepiejr o ev geen stofn: snoeppapier. *De gerdejne van 't heuske van de héks waore van snoeppepiejr.*

taojt

v ev/mv -e verkl -je: **1.** (mod.) tuit van de kof-fiepot, theepot. **2.** tuit, de spits toelopende punt van een traan. *Grietje skrúwde traone mí taojte.*

toovere

ww (-t, -de, h. getooverd): **1.** onoverg.: toveren, heksen. *Ge vraogt nògal wa, ik kan nie toovere.* **2.** overg.: *Ze tooverde vanalles baj-ín.*

tooverdrank

m ev/mv -e verkl -drènske: toverdrank. *Dan kan ik mee-imbasant m'n tooverdranke vèrregmaoke, zí de héks.*

traon

v ev/mv -e verkl trántje: traan *Traone mí taojte skrúwe:* tranen met tuiten huilen.

trugvinge (-vénge, -vinde)

ww overg (vormen, zie vinge, h.truggevóngel/-gevónde: terugvinden. *As daolek de maon ópkómt, dan zal oew de wég wél trugvénge.*

vinge (vénge, vinde)

3. 'róp vinge: bedenken. *Ik ving/véng/vind 'r wél iejt óp:* ik bedenk er wel iets op.

Nederlands – Gímmers

bedenken: (zie vinge 3)

chocoladereep: kwattareep

fontein: fóntejn 2

gisteravond: gisterenaovend

gistermorgen: gisteremèèrge

heksen: hékse, toovere

kippenvlees: kiepevlis

klapkauwgum: klapkougum

lolly: löllie

lor: (zie flikker 3)

niets (helemaal -): (zie flikker 3)

onderdeur: ónderdeur

onderdoor: ónderdūr

opkomen (zon, maan): ópkómme

snoeppapier: snoeppepiejr

toveren: hékse, toovere

tuit v.e. koffie-/theepot/traan: taojt

zier: (zie flikker 3)